

PORTAAN KOULUN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA

Lukuvuodet 2026–2028

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on kartoittaa Portaan koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta, kuvata jo toteutettuja toimenpiteitä sekä suunnitella, miten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta voidaan edelleen edistää koulun toiminnassa.

Suunnitelma koskee lukuvuosia 2026–2028. Sen toteutumista tarkastellaan vuosittain, ja suunnitelmaan päivitetään tarvittaessa koulun tilanteessa tapahtuneet muutokset, henkilöstön koulutukset, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät tapahtumat ja projektit sekä toteutettujen kartoitusten tulokset ja niiden perusteella sovitut toimenpiteet.

Suunnitelmassa huomioidaan sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon että yhdenvertaisuuteen liittyvät näkökulmat.

Tässä suunnitelmassa tasa-arvolla viitataan erityisesti sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvään tasa-arvoon. Koulu on kaikille avoin paikka. Portaan koulussa pidetään tärkeänä, että jokainen oppilas voi kokea koulun turvalliseksi ympäristöksi ja tuntea olevansa hyväksytty omana itsenään.

Tasa-arvolaki kieltää oppilaitoksissa tapahtuvan syrjinnän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Koulutuksen järjestäjän on lisäksi huolehdittava siitä, että oppilaitoksissa tehdään järjestelmällistä ja suunnitelmallista työtä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Oppilaitosten tulee myös ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää. Tämän suunnitelman tarkoituksena on osaltaan varmistaa lain edellyttämän järjestelmällisen ja suunnitelmallisen tasa-arvotyön toteutuminen Portaan koulussa.

Yhdenvertaisuudesta puhuttaessa näkökulma laajenee. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Sukupuoli, ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, vamma, terveydentila, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy ei saa vaikuttaa ihmisen mahdollisuuksiin saada palveluita tai osallistua koulutukseen.

Perusoikeudet kuuluvat jokaiselle, eikä ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan. Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Koulutuksen järjestäjän on myös huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSTYÖN OSA-ALUEET

Opetuksen järjestäminen

Portaan koulussa opetus järjestetään siten, että jokainen oppilas saa opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea ja tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluita. Koulussa huolehditaan oppilaan oikeudesta maksuttomaan opetukseen, oppimateriaaleihin ja tarvittaviin työvälineisiin sekä laissa määriteltyihin opintososiaalsiin etuihin ja palveluihin. Koulun tulee olla jokaiselle turvallinen paikka.

Yhdenvertaisuuslain mukaisesti ketään ei aseteta eriarvoiseen asemaan. Opetuksen järjestämisessä ja toteuttamisessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua opetukseen ja oppia.

Portaan koulussa opetus järjestetään siten, että opiskeluympäristö soveltuu mahdollisimman hyvin jokaiselle oppilaalle sukupuolesta tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatta. Jokaiselle annetaan mahdollisuus oppia itselleen sopivilla tavoilla. Opetus järjestetään sukupuolisensitiivisesti siten, että oppilaiden yksilölliset tarpeet huomioidaan ilman sukupuoleen liittyviä ennakko-odotuksia tai stereotypioita.

Opintosuoritusten arviointi

Opintosuoritusten arviointi perustuu valtakunnallisessa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja arviointiperusteisiin. Oppilaita

ohjataan heidän ikä- ja kielitasonsa huomioiden asettamaan omalle oppimiselleen tavoitteita ja arvioimaan niiden toteutumista.

Arvioinnissa ei verrata oppilaiden suorituksia tai saavutuksia keskenään, eikä arviointi perustu oppilaan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja ohjaavaa. Arvioinnissa käytetään erilaisia toimintatapoja, ja oppilaalle annetaan säännöllisesti palautetta hänen oppimisestaan. Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan siten, että oppilaalla on riittävästi erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Osaamista voidaan osoittaa esimerkiksi keskustelun, kirjallisten tuotosten ja toiminnallisen työskentelyn avulla.

Käyttäytyminen arvioidaan erikseen, eikä se vaikuta oppiaineista saatavaan arviointiin. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa siitä, miten arviointiperusteita on sovellettu oppilaan arvioinnissa. Arviointi toteutetaan yhdenvertaisin perustein, ja koulussa ylläpidetään yhtenäistä arviointikulttuuria.

Arvioinnin käsikirja: Tammelan Peda.net

Elämänkatsomus, vakaumus ja mielipide

Erilaisiin elämänkatsomuksiin, vakaumuksiin ja mielipiteisiin suhtaudutaan Portaан koulussa avoimesti ja kunnioittavasti. Erilaisia elämänkatsomuksia ja vakaumuksia tuodaan mahdollisuuksien mukaan esiin koulun arjessa ja opetuksessa, jotta oppilailla ja henkilöstöllä on mahdollisuus tutustua niihin sekä tunnistaa ja purkaa mahdollisia ennakkoluuloja ja stereotypioita.

Kouluruokailussa huomioidaan erilaiset vakaumukset ja erityisruokavaliot.

Erilaisia vakaumuksia ja arvopohjia kunnioitetaan myös koulun virallisessa tiedotuksessa sekä henkilökunnan antamissa ohjeissa.

Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Portaan koulussa on tarvittaessa mahdollista käyttää tulkkauspalvelua kodin ja koulun yhteistyön tukena silloin, kun oppilaan tai huoltajan äidinkieli sitä edellyttää. Arjen viestinnässä huolehditaan siitä, että tärkeät viestit välittyvät koteihin mahdollisimman ymmärrettävässä muodossa.

Kodin ja koulun yhteistyössä huomioidaan erilaiset ajattelu- ja toimintatavat ja pyritään rakentamaan yhteistä ymmärrystä siitä, miten oppilaan koulunkäyntiä voidaan parhaalla mahdollisella tavalla tukea. Eri kulttuuritaustoista tulevien oppilaiden ja

perheiden toiveita ja tarpeita kuunnellaan ja huomioidaan mahdollisuuksien mukaan opetusta ja koulun toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti

Portaan koulussa kunnioitetaan jokaisen seksuaalista suuntautumista ja sukupuoli-identiteettiä. Koulussa rakennetaan tietoisesti ja suunnitelmallisesti hyväksyvää, avointa ja moninaisuutta arvostavaa ilmapiiriä. Oppilaita kannustetaan erilaisten ihmisten kunnioittavaan kohtaamiseen ja arvostamiseen.

Sukupuoli-identiteetistä, sukupuolen moninaisuudesta ja seksuaalisuudesta keskustellaan oppitunneilla ikätasoisesti osana opetusta ja opetussuunnitelman tavoitteita. Oppiaineita tai koulun toimintaa ei määritellä sukupuolen perusteella, ja kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan sukupuolesta riippumatta.

Opetusryhmiä ei pääsääntöisesti muodosteta sukupuolen perusteella eikä oppilaisiin kohdisteta sukupuoleen liittyviä ennakko-oletuksia tai stereotypioita.

Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy

Jokaisella oppilaalla ja henkilökunnan jäsenellä on oikeus turvalliseen ja häirinnästä vapaaseen kouluarkeen. Kaikenlainen seksuaalinen häirintä on kiellettyä. Portaan koulussa tiedostetaan, että seksuaalinen häirintä voi ilmetä monin eri tavoin. Kaikki seksuaaliseen häirintään viittaavat tilanteet otetaan vakavasti ja selvitetään viipymättä.

Oppilaiden kanssa keskustellaan jokaisen oikeudesta fyysiseen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Oppilaille opetetaan ikätasoisesti, että jokaisella on oikeus määritellä omat rajansa ja se, kuka häntä saa koskea ja millä tavalla.

Koulussa huolehditaan siitä, että sekä oppilaat että henkilökunta tunnistavat seksuaalisen häirinnän erilaisia muotoja ja tietävät, miten tilanteissa tulee toimia.

Vammaisuus ja terveydentila

Portaan koulussa ketään ei syrjitä vammaisuuden tai terveydentilan perusteella. Oppilaalla ja henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus yksityisyyteen terveydentilaansa koskevissa asioissa. Oppilaan terveydentilaan liittyvästä tiedottamisesta sovitaan huoltajan kanssa.

Koulussa pyritään toteuttamaan tarvittavat ja mahdolliset järjestelyt siten, että jokaisella oppilaalla on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua koulun toimintaan. Mikäli kaikkia tarvittavia järjestelyjä ei ole mahdollista toteuttaa, selvitetään yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa tarkoituksenmukaiset ratkaisut.

Esteettömät kulkureitit merkitään selkeästi.

TOIMINTA SYRJINTÄ- JA HÄIRINTÄTAPAUKSISSA

Ehkäiseminen

Portaan koulussa kiinnitetään erityistä huomiota syrjinnän ja häirinnän ennaltaehkäisyyn. Ennaltaehkäisevä työ on osa koulun jokapäiväistä toimintaa.

Koulussa:

- määritellään oppilaiden kanssa tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen, syrjintään ja häirintään liittyviä keskeisiä käsitteitä sekä keskustellaan niiden merkityksistä monipuolisesti ja avoimesti
- osallistetaan oppilaita ja huomioidaan heidän näkemyksensä, ajatuksensa ja ideansa syrjinnän ja häirinnän ehkäisemisessä sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi
- harjoitellaan sosiaalisia ja tunnetaitoja osana koulun arkea
- toteutetaan tarvittaessa kyselyitä ja muita kartoituksia koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen selvittämiseksi
- käsitellään kartoitusten tulokset ja sovitaan niiden perusteella tarvittavista toimenpiteistä
- huolehditaan henkilöstön osaamisesta ja tarjotaan materiaaleja, ideoita ja toimintamalleja yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen sekä häirinnän ja syrjinnän ehkäisemiseen.

Puuttuminen

Jos koulussa havaitaan syrjintää tai häirintää, tilanteeseen puututaan viipymättä.

Ensisijaisena vastuuhenkilönä on tilanteen havainnut tai siitä tiedon saanut aikuinen, esimerkiksi opettaja tai muu koulun henkilökuntaan kuuluva.

Tilanteessa:

1. Selvitetään, onko kyseessä yksittäinen tapaus vai laajempi ilmiö. Jos kyseessä on laajempi ilmiö, sovitaan henkilöstön kesken tarvittavista yhteisistä toimenpiteistä.
2. Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tapahtumien kulku. Huolehditaan siitä, että jokainen osapuoli tulee kuulluksi.
3. Sovitaan tarvittavista seuraamuksista, jatkotoimenpiteistä ja tilanteen seurannasta. Asianosaisten kanssa käydään läpi, miten tilanteen tulee muuttua ja mitä tapahtuu, mikäli syrjintä tai häirintä jatkuu.
4. Tilanteesta ilmoitetaan huoltajille. Tilanteen vakavuudesta riippuen, asiasta voidaan olla yhteydessä myös opiskeluhoitopalveluihin sekä tarvittaessa Ankkuri-tiimiin, poliisiin tai lastensuojeluun.
5. Toteutetaan sovitut toimenpiteet ja seuraamukset.
6. Tilannetta seurataan. Jos toiminta toistuu, kutsutaan tarvittaessa tekijän ja teon kohteen huoltajat keskustelemaan tilanteesta ja etsimään yhdessä ratkaisuja. Vakavissa tai toistuvissa tilanteissa arvioidaan tarve ottaa yhteyttä lastensuojeluun ja/tai poliisiin.

Koulun henkilökunnalla on velvollisuus ohjata oppilas tarvittaessa opiskeluhoitopalveluihin. Opiskeluhoitoloissa huolehditaan siitä, että sekä teon kohteeksi joutunut että tekijä saavat tarvitsemansa tuen.

SELVITYS PORTAAN KOULUN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSTILANTEESTA

Portaan koulussa toteutettiin syksyllä 2024 oppilaille suunnattu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta. Kyselyyn vastasi yhteensä 30 oppilasta vuosiluokilta 1–6.

Yksi oppilas vastasi systemaattisesti kaikkiin kysymyksiin kielteisesti, mikä huomioitiin tuloksia tarkasteltaessa.

Kyselyn ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin, tulevatko oppilaat mielellään kouluun. Neljä oppilasta vastasi kysymykseen kielteisesti. Seuraavien kysymysten perusteella 28 oppilasta koki olonsa koulussa turvalliseksi. Yhtä oppilasta lukuun ottamatta kaikki kokivat saavansa olla koulussa omia itsejään sukupuolestaan riippumatta.

Neljän oppilaan mielestä sukupuoli vaikutti siihen, miten opettajat kohtelivat heitä. Neljän tytön mielestä pojille sallittiin enemmän vapauksia kuin tytöille, kun taas

kahdeksan oppilaan mielestä tilanne oli päinvastainen. Oppilaiden kokemuksen mukaan sukupuoli ei vaikuttanut arviointiin.

Häirintään liittyvissä kysymyksissä nousivat esille erityisesti ulkonäköön liittyvä kommentointi ja loukkaava puhe. Niitä oli kokenut noin 30 prosenttia oppilaista. Häirintään oli puututtu, ja useimmiten se oli puuttumisen jälkeen loppunut. Viisi oppilasta kertoi itse häirinneensä muita joko puheella tai koskettamalla. Sosiaalinen media ei kyselyn perusteella näyttäytynyt merkittävänä häirinnän alustana, vaan siihen liittyviä kokemuksia oli vain muutamalla oppilaalla.

Lähes kaikki oppilaat olivat saaneet tietoa sukupuolten tasa-arvosta. Kahta oppilasta lukuun ottamatta kaikki kokivat Portaan koulun tasa-arvoiseksi.

Suunnitelmakauden 2026–2028 tavoitteet ja toimenpiteet

Vuoden 2024 kyselyn tulosten perusteella Portaan koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä kiinnitetään lukuvuosina 2026–2028 erityistä huomiota oppilaiden väliseen puhetapaan, loukkaavaan kommentointiin sekä kokemukseen oppilaiden yhdenvertaisesta kohtelusta.

Ikävään, loukkaavaan ja toista vähättelevään puheeseen sekä ulkonäköön kohdistuvaan kommentointiin puututaan johdonmukaisesti. Oppilaiden kanssa käsitellään sanojen ja tekojen vaikutuksia sekä harjoitellaan kunnioittavaa vuorovaikutusta osana koulun arkea ja tarvittaessa erillisillä oppitunneilla.

Henkilökunta kiinnittää huomiota siihen, että oppilaille perustellaan mahdollisimman selkeästi tilanteet, joissa oppilailla on erilaisia tehtäviä, vastuita tai vapauksia. Näin pyritään ehkäisemään kokemusta siitä, että oppilaita kohdeltaisiin eri tavoin esimerkiksi sukupuolen perusteella.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan suunnitelmakauden aikana koulun arjessa sekä oppilailta saatavan palautteen ja kyselyiden avulla. Tuloksia käsitellään henkilöstön ja mahdollisuuksien mukaan oppilaiden kanssa, ja niiden perusteella sovitaan tarvittavista jatkotoimenpiteistä.

Suunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain. Lukuvuoden 2027–2028 aikana arvioidaan suunnitelmakauden tavoitteiden toteutumista ja hyödynnetään tuloksia seuraavan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisessa.

LÄHTEET

Opetushallituksen kyselyä käytettiin pohjana koulussa tehdylle oppilaskyselylle.

Rauhankasvatus:

<http://www.rauhankasvatus.fi/>

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141329>

Opetushallitus: Sukupuolitietoinen opetus ja ohjaus – mitä se on?

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/toiminnallinen_tasa_arvosuunnittelu_opplaitoksissa/sukupuolitietonen_opetus

Opetushallitus, 2015: *Tasa-arvotyö on taitolaji – Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa*

Opetushallitus: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslain velvoitteet

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/toiminnallinen_tasa_arvosuunnittelu_opplaitoksissa/lain_velvoitteet

Tasa-arvovaltuutettu:

<https://www.tasa-arvo.fi/etusivu>

Yhdenvertaisuuslaki:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Yhdenvertaisuus.fi:

<http://www.yhdenvertaisuus.fi/>

Tammelan Peda.net

Arvioinnin käsikirja:

<https://peda.net/tammela/perusopetus/ops2016/fal>

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta:

<https://peda.net/tammela/oppilashuolto/soskhjv>